

Grb Orlovske organizacije.
 Orao nad štitom s bijelim križem
 s orlovskom lozinkom
 ŽEA - Žrtva /Euharistija /Apostolat.

Jačanje uma, srca i volje

Piše: SAŠA CERAJ

Iako prepoznatljiv po gimnastici, tjelesnom vježbanju i sletovima, Orlovstvo je puno više od toga - sustav je to koji je odgajao kompletnog čovjeka i sve njegove aspekte, one duhovne, intelektualne i tjelesne.

Pri pokušaju definiranja Orlovstva neophodno je imati na umu svestranost ovog pokreta te ga je potrebno promatrati s više strana. Pri tome, neophodno je, ne gubiti iz vida razne aspekte koji se isprepliću unutar Orlovstva, što je jasan pokazatelj kako se nalazimo ispred kompleksnog, vrijednog i zahtjevnog pitanja. Zaista, na koji način definirati pristup koji odgaja čovjeka u samoj njegovoj biti i postaje načinom života? Iako riječi ne mogu u potpunosti dočarati filozofiju i poslanje Orlovstva parafrazirat ću dr. Protulipca koji Orlovstvo definira kao prosvjetnu i tjelovježbenu katoličku organizaciju koja najsvestranije obrazuje omladinu, na način da stvara kršćanski odgojen, duševno i tjelesno zdrav, učen i organiziran narod.

Uistinu, Orlovstvo po svojoj organizaciji, ciljevima i načinu rada, čini posebnu pojavu u nizu tjelovježbenih ali i katoličkih organizacija toga vremena, a njezin nastanak je reakcija na nadiranje liberalizma u Europu

i ostvarivanje protuteža Sokolstvu koje je zastupalo prosvjetiteljsko-filantropske i liberalne ideje.

Sjeme razvoja

Kao prva reakcija na pojavu liberalizma i njegov snažan pritisak putem praktički svih položaja kojima se moglo utjecati na javni život, (tisak, mediji, sveučilišta...), osnivaju se razna omladinska društva poput studentskog društva Hrvatska u Beču 1903. godine, društva Domagoj (1904.) u Zagrebu, te izlaze časopisi poput đakčkog časopisa "Luč". Biskup Antun Mahnić želeći očuvati tradicionalne vrijednosti koje na ovim prostorima egzistiraju više od tisućljeća, upozorava upravo na Orlovstvo kao onaj pokret i odgovor koji će sačuvati tradiciju i odgojiti mlade ljude u punini njihovog bića. Tako Mahnić ističe: „(..) osobito preporučam proučavanje i širenje ideje Orlovstva (...) orlovska će ideja na samo jačati vaše tijelo, nego će također unijeti u vaše redove još samoprijekora i stege (...)“

Predsjedništvo Hrvatskog orlovske saveza u Zagrebu 1929. godine.

Donji red s lijeva na desno: prof. Ivan Oršanić, dr. Ivan Protulipac, mons. Milan Beluhan, dr. Avelin Čepulić, prof. Dušan Žanko. Gornji red s lijeva: dr. Dragutin Cerovac, dr. Marko Klarić, dr. Mijo Lehpamer.

Nastanak Orlovstva

Orlovstvo nastaje u Češkoj i Sloveniji čije početke pronalazimo 1896. godine kada nastaje prva misao o osnivanju katoličko-tjelovježbenog i prosvjetnog društva. Prvo društvo osniva se u Pragu 1896. godine, a bilježi se i 1902. godina kada je u predgrađu Brna, točnije Lišnju, osnovan gimnastički odsjek katoličkog radničkog društva.

U Sloveniji se osnivaju tjelovježbene organizacije iz kojih se razvija Orlovstvo koje svoj početak ima 18. studenoga 1906. godine kada dr. Krek, predsjednik Slovenske kršćanske-socijalne sveze otvara prvu vježbaonicu u Unionu u Ljubljani. Nakon spomenutog događaja, Orlovstvo se u Sloveniji vrlo brzo razvija te se primjećuje značajno povećanje gimnastičkih tjelovježbenih odsjeka. Održavaju se javni nastupi na kojima nastupa veliki broj vježbača. Veliko oduševljenje za ideale Orlovstva i veliki broj tjelovježbenih društava ipak nisu bili dovoljni da nadvladaju nadolazeće teškoće. Prvi svjetski rat prekida daljnji razvoj orlovstva, odgađajući ga za poslijeratne godine.

U Češkoj i Sloveniji, odmah nakon završetka I. svjetskog rata, Orlovstvo se ponovno brojčano izgrađuje te prerasta u najmoćniju prosvjetno-tjelovježbenu organizaciju što pokazuje i Mariborski orlovski slet, održan 1920. godine na kojemu je nastupilo 50.000 sudionika, uključujući i 5.000 Hrvata.

Orlovstvo u Hrvatskoj

Orlovstvo se u Hrvatskoj počinje razvijati nakon I. svjetskog rata i to upravo zahvaljujući gore navedenom događaju koji je odredio prve formalne začetke hrvatskoj orlovskoj organizaciji koja je za vrijeme svojeg postojanja bila najbrojnija i najjača organizacija za mladež u Hrvatskoj.

Pokretanjem Orlovstva u Hrvatskoj prvi se počeo baviti dr. Dragutin Kniewald u Senju (gdje je u rujnu 1919. godine osnovan prvi gimnastički odsjek), te vlč. P. Jesih. Daljnji korak u širenju Orlovstva bilo je osnivanje „Jugoslavenske orlovske sveze“ 1921. godine u Ljubljani, a za predsjednika je izabran dr. Megler. Jugoslavenska orlovska sveza predstavljala je organizaciju unutar koje su osnovani Orlovski podsavezi sa sjedištem u Ljubljani i Zagrebu, ali već nakon sleta 1922. godine javlja se želja za ujedinjenjem svih katoličkih udruga i organizacija u jedinstvenu organizaciju katoličke mladeži u Hrvatskoj – u orlovski pokret.

Temelj ovakvog razmišljanja pronalazi se u snažnoj razvijenosti Katoličkog pokreta u Hrvatskoj, a čiji je član bio i Hrvatski katolički omladinski savez s dr. Ivanom Merzom na čelu. Tako je 16. prosinca 1923. godine u Zagrebu osnovan Hrvatski orlovski savez koji je ujedinio Hrvatski Orlovski podsavez i Hrvatski katolički omladinski savez.

Na konstituirajućoj sjednici izabrano je predsjedništvo u sljedećem sastavu: predsjednik dr. Ivo Protulipac, potpredsjednik Juraj Dušak, tajnik Jerolim Malinar i

prosvjetni referent koji će poslije postati tajnik – dr. Ivan Merz.

Nakon osnutka, Hrvatski orlovski savez postaje najbrojnija organizacija za mladež u Hrvatskoj te osim na polju tjelesnog vježbanja, svoje članove razvija u vjeri i u jačanju uma, srca i volje te na području obrazovanja. Na taj način, Orlovi se zalažu za razvoj čovjeka u cijelosti, a ne samo nekih njegovih osobina, što predstavlja veliki iskorak i doprinos za društvo u cijelosti.

Hrvatski orlovski savez intenzivno se bavio i izdavačkom djelatnošću te tako izdaju „Organizacijski vjesnik“ koji je 1926. godine preimenovan u „Orlovsku stražu“.

Kako bi osigurao svoju prepoznatljivost, Hrvatski orlovski savez imao je svoju zastavu, himnu (Zastave gore), pozdrav (Bog živi!) i grb, a članovi posebne odore. Za vrijeme svog boravka u Parizu, na Ivana Merza duboki dojam ostavili su Euharistijski križari te je za geslo Hrvatskog orlovskog saveza predložio njihovu lozinku: Žrtva – Euharistija – Apostolat (ŽEA).

Utjecaj Ivana Merza bio je odlučujući te Orlovstvo postaje prepoznatljiva katolička odgojna organizacija s jasnim usmjerenjem prema vjernosti Crkvi i papi – kako će često on sam isticati – zalažući se dodatno za potpunu političku neovisnost.

Blaženi dr. Ivan Merz.

Kraj djelovanja i novi početak

Žrtva šetsosiječanjske ili karadorđevićevske diktature među tolikim hrvatskim društvenim organizacijama, bilo je i hrvatsko Orlovstvo koje je ukinuto 1929. godine Zakonom o Sokolu Kraljevine Jugoslavije. Velika žalost među njegovim članovima nije trajala predugo, jer već u siječnju 1930. godine – tamo gdje je Hrvatski orlovski savez stao – nastavlja nova organizacija pod imenom Križari, koji izostavivši tjelovježbu i ime, ostaju vjerni istim orlovskim idealima.

Hrvatski orlovski savez je u trenutku svoga ukidanja brojio preko 200 društava i 11.000 članova; održano je više od 120 različitih tečajeva, brojna predavanja i ono najvažnije: putem svojeg djelovanja odgojio je cjelovite moralne osobe – stupove zdravog društva.

Iako prepoznatljiv po gimnastici, tjelesnom vježbanju i sletovima, Orlovstvo je puno više od toga – sustav je to koji je odgajao kompletnog čovjeka i sve njegove aspekte, one duhovne, intelektualne i tjelesne.

LITERATURA:

Protulipac, Ivan., Hrvatsko orlovstvo, Hrvatski orlovski savez, Zagreb, 1926.
Nagy, Božidar., Hrvatsko križarstvo, Križarska organizacija, Zagreb, 1995.